

هاشمی نژاد، پژوهشگر حوزه فرهنگ در گفت‌وگو با استقامت مطرح کرد

آقای استاندار مجموعه ارزشمند ماهان را دریابید!

متولیان فرهنگ کرمان متوجه جایگاه موزه ماهان نیستند
مهم‌ترین نسخه‌های تاریخ جهانی کتابت قرآن در ماهان است

این ماجرا هستم که فهرست‌نویسی و مرمت انجام شود. آقای خاموشی رئیس سازمان اوقاف هم دستور انجام کار را داده‌اند، اما جالب اینجاست که مدیریت اوقاف کرمان همراهی لازم را نمی‌کند، این در حالی است که اوقاف در مورد این نسخه‌ها که وقف آستانه هستند مسئولیت فرهنگی، حقوقی و شرعی دارد، و متولی نباید اجازه دهد مورد وقف آسیب ببیند. علیرضا تفرشی در سال ۱۳۴۴ قمری قرآن قراختایی را مرمت و صحافی می‌کند و کمبودها را نونویسی و سی جزء را کامل کرده و وقف آستانه می‌کند. از آن زمان تا کنون ۱۲ جزء از مهمترین اجزاء این نسخه از مجموعه خارج شده است. نسخه‌های دیگری هم وقف آستانه هستند که متولی در قبال آن‌ها مسئول است. این نسخه‌ها علاوه بر جایگاه هنری و تاریخی و هویت بخشی، قابلیت درآمدزایی دارند. متأسفانه در طول زمان آثار مهمی از مجموعه ماهان خارج شده و وارد موزه‌های دنیا شده است. امروزه هم مجموعه در معرض خطر است.

با این وصف دقیقاً راهکار شما چیست؟

درخواست ما بررسی وضعیت کتابخانه، فهرست‌نویسی کتابخانه، بررسی وضعیت نگهداری و آسیب شناسی نسخه‌های مهم و تهیه طرح حفاظت و مرمت نسخه‌ها است و همچنین معرفی نسخه‌های مهم به سراسر دنیا و اصلاح شرایط نگهداری است که بسیار مهم می‌باشد. این نسخه‌ها از مهمترین سرمایه‌های فرهنگی کرمان برای جذب گردشگر فرهنگی و محققین در سطح جهان است. دوستان متولی اوقاف واقعا نمی‌دانند چه گنجینه‌ای در اختیار آن‌ها است. هرگونه آسیب به این نسخه‌ها خیانت به تاریخ فرهنگ ایران است.

با توجه به قدمت فرهنگی کرمان، آیا در کرمان چنین کتابخانه یا مرکز مشابهی هم داریم؟

در کرمان که چه عرض کنم، در ایران هم نسخه‌های مشابه گنجینه ماهان کم داریم. در کنار مجموعه آستان قدس، حضرت معصومه و مجموعه فارس، ما مجموعه ماهان را داریم که از نظر قدمت و کیفیت نسخه‌ها و وجود آثار کم‌نظیر و بی‌نظیر از مهمترین مجموعه‌های ایران است.

ارزش این مجموعه در حدی است که مقامات استان باید ورود کنند، اوقاف دغدغه مجموعه را ندارد، و آقای استاندار باید در حفظ این مجموعه کوشا باشد.

من به اطلاع متولیان رسانده‌ام، اما اقدامی نمی‌کنند. معتقدم از دست دادن هر یک از این آثار، از دست رفتن اثری غیر قابل جایگزینی است. برخی از آن‌ها نمونه خاص در تاریخ هنر ایران است.

در صد هاستیم نسخه شناسان و دلسوزان این حوزه را در سطح ملی و جهانی متوجه وضعیت این نسخه‌ها نکنیم، تا شاید اگر در ماهان امنیت آن‌ها تامین نیست به مراکز مطمئن منتقل شوند.

یک جزء از قرآن قراختایی در مجموعه چستر بیٹی در دبلین است که با احترام فراوان از آن نگهداری می‌شود، اما این نسخه‌ها در چه وضعیتی هستند؟

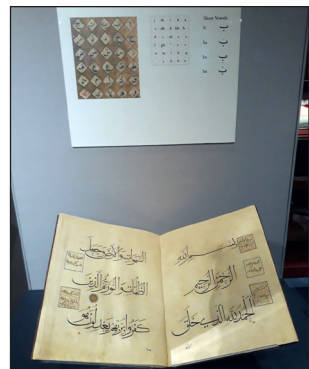

سال‌ها است که پیگیر هستیم، اما فایده نداشته است. این نسخه‌ها به شکل درست نیز در معرض دید نیستند.

آیا محل نگهداری این گنجینه مناسب است؟

در مورد استحکام محل موزه البته بنده کارشناس معماری نیستم، در هر صورت بخشی که در حال حاضر محل موزه هست یک بنای قاجاری است. از نظر شرایط موزه‌داری اسفناک است. نمی‌دانم تا چه میزان استحکام دارد ولی در هر صورت

مضمون از آسیب‌های طبیعی نیست. سیلی که در چندی پیش در ماهان آمده تعدادی از این نسخه‌ها را از بین برده و بخشی از

آن‌ها را اهالی ماهان نجات دادند. متولیان فرهنگ کرمان متوجه نیستند که در حوزه هنر اسلامی موزه ماهان جایگاه ویژه دارد.

آقای هاشمی نژاد اشاره کردید که این آثار درست فهرست‌نویسی نشدن، بفرمایید این وضعیت چه مشکلاتی به دنبال دارد؟

مهم‌ترین کاری که فهرست‌نویسی کتاب و آثار هنری می‌کند اطلاع‌رسانی و معرفی دقیق است. این کار به محققین اطلاع می‌دهد چه منابعی در این کتابخانه موجود است، البته به شیوه درست اطلاع‌رسانی منابع مکتوب. در وضعیت فعلی کسی از منابعی که آن‌جا هست اطلاع ندارد. ممکن است یک منبعی در ماهان باشد که واقعا به بسیاری از پژوهشگران کمک کند، ولی هیچکس هیچ اطلاعی ندارد.

در خصوص پیگیری‌هایی که تا کنون داشته‌اید توضیح می‌دهید؟

این کتابخانه زیر نظر اوقاف است و متولیش هم اوقاف است. من از سال ۸۴ به دنبال این بودم که کتابخانه را معرفی کنم، یک مقاله هم در همان سال نوشتم و بالاخره در سال ۹۸ توانستم قرآن‌ها را معرفی کنم. با پیگیری‌های بسیار زیاد این کار انجام شد. از آن زمان هم پیگیر

اما متولیان اوقاف و متولیان فرهنگی اهمیت لازم را نمی‌دهند. در واقع ارزش این مجموعه را نمی‌شناسند. در کجای دنیا یک چنین کتابخانه‌ای را می‌کنند؟ این مجموعه جدای از ارزش فرهنگی و هنری حداقل بیش از دو میلیون دلار ارزش مادی دارد، البته بخشی از آن هنوز مورد ارزیابی دقیق قرار نگرفته است.

به نظر شما چه اقداماتی باید انجام بگیرد؟

در مرتبه اول، کتابخانه باید فهرست‌نویسی شود تا از آثار موجود در کتابخانه به شکل دقیق مطلع شویم. کتاب‌ها در دفتری ثبت شدند، ولی فهرست‌نویسی فنی صورت نگرفته و اصلا

از محتوای منابع کتابخانه خبر نداریم. نکته دوم اینکه در این مجموعه تعدادی نسخه خطی قرآن وجود دارد که قدمت بعضی از آن‌ها به قرن پنجم می‌رسد، چند نسخه از این قرآن‌ها، نسخه‌های شناخته شده در سطح جهانی هستند. در این کتابخانه قرآن قراختایی را داریم که هجده جزء آن در ماهان است و چند جزء آن در انگلیس و در اروپا است. یک نسخه از قرآن‌های الجایتو را داریم. الجایتو، ایلخان مغول که مسلمان شده بود کتابت چندین نسخه قرآن را سفارش می‌دهد. نسخه‌های

بسیار نفیس چند جلدی که به ربعات الجایتو معروفند. یک نسخه در موصل تهیه می‌شود، یک نسخه در بغداد و یک نسخه نیز در همدان و ... نسخه‌ای که در موصل تهیه می‌شود، کلا با طلا نوشته شده که یک جزء آن در ماهان موجود است.

از این نسخه تنها یک جلد در ایران است که آن‌هم در ماهان است. این نسخه را در حدی متخصصین می‌شناسند، ولی مردم و اهل فرهنگ نمی‌دانند که یکی از مهم‌ترین نسخه‌های تاریخ کتابت قرآن در جهان، این نسخه است. این نسخه در تاریخ ۷۱۰ قمری کتابت شده است و چند نسخه دیگر هم هست که آثار مهمی هستند. سه نسخه در اینجا است که در سطح جهان شناخته شده هستند، ولی هیچ کوشش جدی برای معرفی این‌ها انجام نشده است. آن فهرستی که ما در آورده‌یم به درستی منتشر نشد. حداقل باید در اختیار نسخه شناسان معروف جهان قرار گیرد تا از طریق پژوهش‌ها اطلاعات نسخه وارد منابع شود. قرآن شناسان در مورد بعضی از این نسخه‌ها هیچ اطلاعی ندارند. گذشته از این ماجرا برخی از این نسخه‌ها در معرض آسیب هستند، یعنی از نظر شرایط نگهداری باید اصطلاحاً عملیات حفاظتی در مورد آن‌ها انجام شود، برای برخی باید عملیات مرمتی انجام بشود و بنابراین یک آسیب شناسی و بررسی جدی لازم است.

علیرضا هاشمی‌نژاد استاد و پژوهشگر حوزه خوشنویسی، فرهنگ و نسخه شناسی است. علاوه بر تدریس در دانشگاه شهید باهنر، او در سه دهه اخیر، ده‌ها کتاب و مقاله پژوهشی منتشر کرده و در سطح ملی چهره‌ی شناخته شده‌ای است.

از جمله پژوهش‌های سال‌های اخیر هاشمی‌نژاد، کار مطالعاتی روی قرآن‌های مجموعه شاه نعمت‌الله ولی ماهان است، که در همین زمینه سه سال پیش شاهد انتشار کتاب «گنجینه‌ی مصاحف ماهان» به همت ایشان و گروه پژوهشی بودیم.

پژوهش مذکور تمام یک کار نبود، بلکه شروع فعالیتی بود که اکنون به یکی از دغدغه‌ها و نگرانی‌های ایشان در مورد مجموعه قرآن‌های ماهان تبدیل شده است. نگرانی از کوتاهی در معرفی این آثار ارزشمند فرهنگی و هنری و کیفیت نامناسب نگهداری این آثار، باعث شده است تا او برای بهبود وضعیت این مجموعه تلاش کند و به همین منظور متولیان فرهنگ استان را مورد خطاب قرار دهد، که در این مورد مسئولان و اهل فرهنگ دچار غفلت نشوند و اجازه ندهند یک مجموعه مهم فرهنگی استان به راحتی و بر اثر سهل‌انگاری از دست برود.

برای روشن شدن اهمیت این موضوع با او گفت‌وگویی انجام دادم، که متن آن را در ادامه می‌خوانید.

آقای هاشمی‌نژاد چند سال پیش کتابی منتشر کردید در مورد نسخه‌های قرآن موجود در موزه شاه نعمت‌الله ولی که آن کتاب توجه خیلی‌ها را به اهمیت این موزه و قرآن‌های، که در این موزه نگهداری می‌شود را، جلب کرد. ارزیابی شما در مورد اهمیت این آثار و کیفیت نگهداری آن‌ها چیست؟

کاری که ما قبلاً انجام دادیم یک فهرست نسبتاً جامعی از همه قرآن‌های نفیس آستانه بود که در قالب کتاب «گنجینه مصاحف ماهان» منتشر شد. این کار شامل معرفی همه نسخه‌های مهم قرآن در قالب فهرستی تفصیلی بود. کتابخانه آستانه ماهان از چند جهت اهمیت دارد، یکی این‌که از قدیمی‌ترین کتابخانه‌های دایر در ایران است. این کتابخانه از زمان حیات شاه نعمت‌الله دایر بوده است، اما

به طور دقیق از سال ۸۳۴ هجری قمری سند داریم که کتاب به این کتابخانه اهداء شده است. پس یکی از مهم‌ترین وجوه این مجموعه قدمت آن است، به عنوان یکی از کتابخانه‌های قدیمی ایران، در همه این سال‌ها هم دایر بوده و از اواخر قاجار رکود آن شروع می‌شود تا کنون که متأسفانه تعطیل است. در حال حاضر هم حدود دو هزار جلد کتاب از کتاب‌های خطی و چاپی و چاپ سنگی و نسخه‌های قرآنی کتابخانه موجود است. مجموعه کم‌نظیری از نسخه‌های قرآن و تعدادی نسخه دیگر در این کتابخانه موجود است که نشانگر اهمیت کتابخانه در حال حاضر است. این کتاب‌ها و نسخه‌های خطی باید در شرایط مناسب نگهداری شوند. معتقدم برای فهرست‌نویسی و مرمت و احیای برخی از آن‌ها باید به فوریت اقدام شود. چندین سال است که این موضوع را پیگیر هستیم،

انتقاد مدیرعامل شرکت آب منطقه‌ای استان کرمان؛

عدم همکاری صنایع معدنی برای تامین آب کرمان و رفسنجان

گروه اقتصاد: مدیرعامل شرکت آب منطقه‌ای استان کرمان گفت: «دو هزار و ۱۰۰ میلیارد تومان اعتبار برای پروژه اضطراری تامین آب شهرهای کرمان و رفسنجان در سفر رئیس‌جمهور مصوب شده و صنایع معدنی بزرگ استان در این طرح سهم ۷۰۰ میلیارد تومانی دارند که تاکنون محقق نشده است». علی رشیدی اظهار کرد: «پروژه تامین آب اضطراری به شهرهای کرمان و رفسنجان از سامانه انتقال آب به خلیج فارس به صنایع جنوب کشور باید تامین شود و همکاری نکردن صنایع بزرگ استان کرمان در تامین اعتبار دلیل عمده تأخیر در آغاز این طرح بوده است».

وی در عین حال گفت: «به‌زودی در سفر وزیر محترم نیرو به استان عملیات اجرایی انتقال آب به شهرهای کرمان و رفسنجان از سامانه انتقال آب خلیج فارس به صنایع آغاز می‌شود».

وی ادامه داد: «تاکنون ۱۰۰ میلیارد تومان اعتبار قطعی به این پروژه تخصیص داده شده است و ۲۰۰ میلیارد تومان دیگر نیز به‌زودی تامین اعتبار خواهد شد».

به گزارش ایرنا کرمان، وی ۱۹ بهمن‌ماه اظهار کرد: «هدف از اجرای این طرح بزرگ به میزان ۳۰ میلیون مترمکعب در سال است و با اجرای این طرح تامین آب شرب شهر کرمان از دریا به منظور تامین پایدار آب شرب و بهداشتی مردم ممکن خواهد شد». رشیدی بیان کرد: «ظرفیت انتقال آب خط یک هزار لیتر بر ثانیه و طول خط اصلی ۱۴۵ کیلومتر است که دو باب مخزن پنج هزار مترمکعب و یک مخزن باب ۳۰ هزار متر مکعبی به همراه دو واحد ایستگاه پمپاژ به ظرفیت یک هزار لیتر بر ثانیه در طول مسیر نصب و اجرا می‌شود».

وی همچنین با بیان اینکه آغاز عملیات آبرسانی به شهرهای جیرفت و عنبرآباد از سد جیرفت نیز در سفر وزیر نیرو به استان کرمان پیش‌بینی شده است، گفت: «سد جیرفت به عنوان یکی از بزرگ‌ترین سدهای ایران حدود ۳۰ سال قبل بر روی رودخانه هلیل‌رود احداث شده است که نقش مهمی در تامین منابع آبی مورد نیاز جنوب کرمان دارد».

رشیدی تأکید کرد: «البته با وجود پیش‌بینی تامین آب شرب و بهداشتی از این سد، تاکنون آن صرفاً برای مصارف کشاورزی استفاده شده است».

مدیرعامل شرکت آب منطقه‌ای استان کرمان اظهار کرد: «اما با توجه به کاهش بارندگی در سال‌های گذشته و افت کیفیت و محدودیت‌های تامین آب شرب سالم و بهداشتی، یکی از بزرگ‌ترین پروژه‌های آبرسانی در استان به منظور تامین پایدار آب مردم شهرهای جیرفت و عنبرآباد در جنوب کرمان توسط شرکت آب منطقه‌ای کرمان آغاز می‌شود».

وی با بیان اینکه مدت اجرای طرح انتقال آب شرب از سد جیرفت چهار سال پیش‌بینی شده است، افزود: «هدف از اجرای این طرح عظیم تامین آب شرب مورد نیاز شهرهای جیرفت و عنبرآباد به میزان ۲۹ میلیون و ۱۰۰ هزار متر مکعب در سال از محل سد مخزنی جیرفت است».

رشیدی بیان کرد: «خط انتقال آب از سد جیرفت تا تصفیه‌خانه ۳۲ کیلومتر و ۴۰۰ متر و از تصفیه‌خانه تا مخزن آب شرب عنبرآباد ۲۸ کیلومتر است که مخزن متعادل‌کننده بین راهی با ظرفیت ۲۲ هزار مترمکعب برای آن ساخته می‌شود».

وی گفت: «تاکنون برای این پروژه ۳۰ میلیارد و ۵۰۰ میلیون تومان اعتبار هزینه شده است که برای اتمام آن دو هزار و ۱۰۴ میلیارد تومان باید تامین اعتبار شود».

مدیرعامل شرکت آب منطقه‌ای استان کرمان ادامه داد: «طرح انتقال آب شرب از سد جیرفت حدود پنج درصد پیشرفت فیزیکی دارد که در سال ۱۴۰۰ مبلغ ۳۹ میلیارد و ۷۰۰ میلیون تومان اعتبار مصوب شد و ۲۱ میلیارد و ۵۰۰ میلیون تومان آن تخصیص یافت؛ برای سال ۱۴۰۱ نیز ۷۶ میلیارد تومان اعتبار مصوب طرح داشتیم که ۹ میلیارد تومان تخصیص پیدا کرده است».